

приносьє лише неймовірну біль в серце автора. Він прирівнює себе до давньогрецького титана Атласа (Атланта) і навіть називає себе його іменем. Та ліричний герой перебирає на себе не лише ім'я, а й терпіння та витримку міфологічного велетня і на своїх плечах, і в своєму серці несе на протиставлення омріяного «щастя без міри» – «без міри тугу». В німецькомовному варіанті Г. Гейне як антонім до концепту «щастя» вживає концепт «Schmerzen» із семантичним рядом: біль, страждання, горе; та епітет «elend» із семантичним рядом: жалюгідний, вбогий, хворобливий, нещасний. Леся Українка в своєму перекладі «Ох, я нещасний Атлас!» [2, с. 154] обидва цих концепти перекладає одним – «туга» із цілковито ідентичним семантичним рядом: почуття глибокого жалю; важкий настрій, переживання, спричинені якимсь горем, невдачею; журба, сум. Завершується поезія розчаруванням та розбитими надіями на щастя; ліричний герой як титан Атлас не отримує щастя і йому лишається лише нести тягар туги цілого світу. В кінці ліричний герой задає собі риторичне питання: чи отримав він від життєвих пошуків душевне задоволення, чи варто, можливо, припинити пошуки щастя, які приносять лиш нещастя?

Ще одна поезія, провідною темою якої є почуття приреченості ліричного героя бути нещасним все життя – це вірш «Ja, du bist *elend*, und ich grolle nicht» [11]. Та в ньому автор не просто відчувається нещасним сам, а й прирікає на нещасливе життя і свою кохану дівчину. Тема приреченості звучить в рядках, що повторюються епіфорою в першій та останній строфі вірша «обоє, люба, ми нещасні мусим бути, поки розіб'є смерть серця сумні ...» Ці рядки проходять лейтмотивом усієї збірки «Книга пісень» та визначають її настрої. При цьому в німецькомовному варіанті Г. Гейне вживає епітет «elend», семантичний ряд якого не просто має значення «нещасливий», його пригнічений стан підсилюється такими епітетами як жалюгідний, вбогий, хворобливий.

В поезії «Still ist die Nacht, es ruhen die Gassen» [11] Г. Гейне не вживає слів із синонімічного ряду «щастя». Але в прагненні цілковито розкрити картину духовного світу поета, переживань, які вилились в написані рядки, Леся Українка в перекладі вірша «Ніч тиха, всі вулиці в сні спочивають» [2, с. 153] вживає епітет «*нещасна* година», і тим самим їй вдалося якнайкраще, найглибше наблизити до україномовного читача глибину переживань, душевних мук ліричного героя, коли він кохав, але не став щасливим.

На основі проведеної розвідки ми прийшли до висновку, що концепт є базисом при творенні поетом художньої картини власного світогляду. Концепт формує для читача цілісну картину стилю поета, є важливим для читачької рецепції творів митця. Тому в процесі перекладу важливим є, при неминучій трансформації, зміні асоціативного поля, наданні нових смислів, зберегти функціональну роль концептів в творі. Що блискуче вдалося здійснити Лесі Українці при перекладі поезій із «Книги пісень» Г. Гейне. Аналіз кількох прикладів перекладів концепту «щастя» не дозволяє вести мову про весь його асоціативний ряд, та виявляє в певних випадках суттєві розбіжності в текстах оригіналу і в перекладах, які, проте, мають глибоко концептуальний характер, є ментально, культурно та літературно зумовлені. І на даному етапі видається перспективним подальше комплексне дослідження перекладів художніх концептів у творчості Лесі Українки.

Література:

1. Академічний тлумачний словник української мови в 11-ти томах (1970 – 1980) – т. 11 [електронний ресурс] Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/shhastja>
2. Леся Українка. Поезії. /Леся Українка. Зібрання творів у дванадцяти томах. /Редкол.: Шаблювський С.С. (голов.ред.) [та ін.] – К. : Наук. думка. – 1975. – Т. 2: Поеми. Поетичні переклади. – 1975. – 367с.
3. Андерсон Дж. Р. Когнитивная психология /Андерсон Дж. Р. – СПб. : Питер. – 2002. – 496 с., ISBN: 978-5-272-00216-7
4. Аскольдов С. А. Концепт и слово / Аскольдов С.А. //Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология/ Аскольдов С. А. // Под ред. проф. В. П. Нерознака. – М.- 1997.
5. Воркачев С. Г. Сопоставительная семантика телеономных концептов «любовь» и «счастье» (русско-английские параллели): Монография / С. Г. Воркачев. – Волгоград : Перемена, 2003. – 164 с.
6. Лакофф Джордж, Джонсон Марк. Метафоры, которыми мы живем: [Пер. с англ.] / Дж. Лакофф, М. Джонсон / Под ред. и с предисл. А. Н. Баранова. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – 256 с. ISBN 5-354-00222-2
7. Лихачев Д. С. Концептосфера русского языка / Д. С. Лихачев // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология / Лихачев Д. С. // Под ред. проф. В. П. Нерознака. – М., 1997. – С. 281.
8. Философский энциклопедический словарь. М.: Советская энциклопедия. Гл. редакция: Л. Ф. Ильичёв, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалёв, В. Г. Панов. 1983. [електронний ресурс] Режим доступу: http://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_philosophy/4425/%D0%A%D0%9E%D0%9D%D0%A6%D0%95%D0%9F%D0%A2
9. Фрумкина Р. М. Концептуальный анализ с точки зрения лингвиста и психолога // Научнотехническая информация/Фрумкина Р.М. – 1992. – Сер. 2. – № 3. – С. 3.
10. Duden. Die deutsche Rechtschreibung. [електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.duden.de/rechtschreibung/Konzept>
11. Heine H. Buch der Lieder. [електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.staff.uni-mainz.de/pommeren/Gedichte/BdL/>
12. Jackendoff R. Semantic structures. Cambridge (Mass.), 1990; Languages of the mind: Essays on mental representation. Cambridge (Mass.), 1992.

УДК 82.091

Г. С. Деркач,

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль

ОСОБЛИВОСТІ СПРІЙНЯТТЯ ФЕНОМЕНА ОСКАРА ВАЙЛДА В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті проаналізовано передумови виникнення рецепції життя і творчості Оскара Вайлда в українському літературно-критичному дискурсі в період з 1903 по 1913 рр. Доведено існування сприймаючого середовища та обізнаність з феноменом О. Вайлда в Україні на початку ХХ століття.

Ключові слова: рецепція, літературно-критичний дискурс, Оскар Вайлд.

В статье проанализированы предпосылки возникновения рецепции жизни и творчества Оскара Вайлда в украинском литературно-критическом дискурсе в период с 1903 по 1913 гг. Доказано существование воспринимающей среды и знакомство с феноменом О. Вайлда в Украине в начале XX века.

Ключевые слова: рецепция, литературно-критический дискурс, Оскар Вайлд.

The article deals with the problem of literary and critical perception of the phenomenon of Oscar Wilde in the Ukrainian cultural discourse in 1903-1913. The existence of the environment of O. Wilde and his writings perception in Ukraine in the early XX century is proved.

Key words: *reception, literary and critical discourse, Oscar Wilde.*

Постановка проблеми. Рецепція феномена Оскара Вайлда в Європі досліджувалась з початку з ХХ століття. Визначною подією у вивченні світової «вайлдіани» є колективна монографія *The Reception of Oscar Wilde in Europe* (2010) [14]. Майже півтисячі сторінок цієї наукової розвідки розкривають картину сприйняття імені та мистецької спадщини О. Вайлда в Австрії, Британії, Данії, Італії, Ірландії, Іспанії, Німеччині, Росії, Угорщині, Франції, Хорватії та Чехії, починаючи з 1890-х – від ранніх перекладів та видань його творів. На жаль, через брак наукових досліджень, Україна в цій монографії була лише кілька разів згадана у зведеній інформаційній таблиці. Тож, спробуємо доповнити галерею сприйняття феномена Оскара Вайлда в Європі, кількома ескізами до українського портрета письменника.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблему сприйняття письменника в Англії досліджували Р. Пайн, П. Ребі, Я. Смолл та багато інших. У контексті вивчення рецепції феномена Вайлда в Росії, варто згадати дослідження Є. Бернштейна, О. Добрицької, В. Лукової, Т. Павлової, О. Рознатовської, М. Соколянського, В. Хорольського. Тема рецепції творчості О. Вайлда в Україні спорадично висвітлювалася у статтях Р. Доценка та М. Стріхи. Лише в 2012 році з'явилося цілісне дослідження рецепції О. Вайлда в культурно-історичній свідомості України, де було здійснено зіставлення рецепції письменника в українському та російському літературно-критичних дискурсах зі сприйняттям його в англійському культурному просторі кінця ХІХ – поч. ХХІ ст. [1].

Метою статті є дослідження механізму виникнення і втілення літературної «моди» на О. Вайлда та трансформації його ідей у літературно-культурному середовищі України, а також розкриття еволюції феномена О. Вайлда та історію його рецепції в україномовному дискурсі на її І етапі (1903-1913 pp.).

Вклад основного матеріалу. Рецепція імені та творчої спадщини О. Вайлда в українському літературно-критичному дискурсі була тривалим, поетапним процесом та складним історико-культурним явищем. Українське літературне життя було розпорошеним, отже, сприйняття імені та творів письменника перебувало у прямій залежності від суспільно-політичних умов і відбувалось переважно на тлі поєднання кількох культур: української, російської та польської. Концепція «нового мистецтва», що прийшла із Західної Європи в слов'янську культуру, передбачала необхідність перегляду суспільних функцій та нової ролі мистецтва й критики, і тому в період зародження модернізму українські митці слова у своїх творчих пошуках не могли пройти повз естетику та художню спадщину О. Вайлда. Твори О. Вайлда приходили на українські терени двома шляхами: російським (на Лівобережжя, південь України та на Слобожанщину) та західним (у Галичину).

У цій статті проаналізуємо *I етап рецепції феномена О. Вайлда (1903 – 1913 pp.)* в українському літературно-критичному дискурсі, а саме ознайомлення з естетичними поглядами та творчістю письменника в літературно-мистецьких колах у рамках пізнання «нового мистецтва».

Криза народництва та поява дискурсу модернізму були характерними рисами періоду *fin de siècle* в Україні. У 1903 році в Одесі вийшов альманах Миколи Вороного «З-над хмар і долин», який також пов'язує з початком українського модернізму. Основою платформи М. Вороного та його модернізму був естетизм, а він сам проголосив себе першим українським митцем-естетом та «артистом», запровадивши в українську лірику філософію краси страждання, а також девіз О. Вайлда «мистецтво для мистецтва».

Сприйняття «нового мистецтва» загалом було неоднозначним, а нові ідеї, на кшталт декадансу, символізму, естетизму, вважалися «не українськими». Не стояв на боці «чистого мистецтва» й Іван Франко, стверджуючи: «...многі з новочасних поетів, котрі силкуються ... служити штуці для самої штуки, красоті для краси, без відома попадають у тенденційність» [12, с. 12]. У листі до М. Кривинюка Леся Українка писала: «Як прочитаєте Венг(ерову), то напишіть, яке враження зробили на Вас в її описанні ті різні естети, прерафаеліти, etc. Я в них не бачу ніякого признаку прогресу, як то бачить автор, а багато признаків божевілья або нещирості» [5, с. 383]. Висловлена тут точка зору поетеси збігається з поглядами М. Нордау – автора скандальної на той час монографії «Виродження», де «Великий Естет» зображувався психічно хворим, а його збірка есе «Наміри», що містить погляди на роль і свободу мистецтва та художника – аморальною. Знайомство з письменниками – представниками «нового мистецтва» через вторинні джерела, зокрема, статті зарубіжних і російських критиків, і той факт, що естетичні погляди загалом сприймали (чи не сприймали) українські літератори ще до популяризації творчості О. Вайлда, є характерними рисами української рецепції англійського майстра слова на поч. ХХ ст. Факт, що ім'я Оскара Вайлда прямо не називали, не є свідченням того, що з деякими постулатами його філософії чи мистецькою спадщиною українські літератори не були знайомі. Твори О. Вайлда на той час не були доступними широкому загалу читачів, а мовою оригіналу володіли здебільшого представники інтелігенції. Про це свідчать слова Г. Хоткевича в контексті відстоювання позицій імпресіоністичної критики: «Коли я читаю символіста, я стежу за його символами; читаю Гофмана, По – стежу за логікою їх фантазії чи за фантазією їх логіки; читаю, скажімо, Оскара Вайлда, що на реалістичнім тлі малює фантастичні малюнки, я думаю – чому то й справді штука мусить бути доконче реальною» [13, с. 134-135]. Отже, можемо стверджувати про факт існування в Україні середовища, яке сприймало «нове мистецтво» загалом і філософію та творчість О. Вайлда в цьому контексті зокрема.

Перші роки ХХ ст. чужоземна література стає елементом національної культури, а переклад – елементом літературної творчості українських письменників. На території Великої України (як частини Російської імперії) до 1905 року діяла т.зв. Емська заборона на друкування перекладів українською, тому майже всі вони публікувалися на сторінках галицьких літературних журналів. Перекладали, загалом поети, письменники, науковці.

Часопис «Літературно-науковий вісник» у 1904 році, маючи на меті «наблизитись до новіших течій та напрямків у сучасних літературах європейських», надрукував перший український переклад з О. Вайлда – драму «Саломея» (пер. Ів. Кривецького). Обрання «Саломеї» – найбільш декадентського та символістського твору естета О. Вайлда – не було випадковим. Ця драма мала найменший успіх в англійському просторі – написана французькою, перекладена англійською, вона була заборонена для постановки в Англії (та в Росії – аж до 1917 року). Однак зовсім інша ситуація склалась у східній та центральній Європі. Перша постановка «Саломеї» відбулася в Парижі (1896) в експериментальному театрі, коли Вайлд був ще у в'язниці. Реабілітація англійського письменника розпочалась з цієї п'єси, а точніше – з її німецьких постановок на поч. ХХ ст. в багатьох містах Німеччини та Австро-Угорської імперії, до якої в той час входила Галичина. До постановок «Саломеї» на злайм століть зверталися здебільшого експериментальні театри для модернізації режисури та акторської гри. На такому тлі вийшла українською «Саломея» О. Вайлда.

Рецепція культурного Заходу не обмежувалася перекладацтвом, хоча наступний переклад О. Вайлда в Україні вийшов не скоро. Як пише С. Павличко [9, с. 56], в Галичині австрійські, німецькі та польські журнали й альманахи друкували новини з культурного життя Відня, Кракова, Лондона чи Парижа, які активно обговорювали не лише в університетських містах України. Представники європейського модерну привертати увагу українських літераторів не менше, ніж їхніх колег у Росії чи Польщі. Так, у 1907 році А. Крушельницький у комедії «Орли» подає епіграфом цитату з ще не перекладеного українською роману О. Вайлда «Портрет Доріана Грея».

Поширення модерністських ідей в Україні насамперед пов'язують з «Молодою музою» (в Галичині) та «Українською хатою» (у Великій Україні), які, у свою чергу, також не обійшли увагою творчість Оскара Вайлда.

Львівське літературне угруповання «Молода муза» (1907–1909) було однією з ланок літературних організацій багатьох країн Європи: «Молода Бельгія», «Молода Німеччина», «Молода Франція», «Молода Польща». Журнал «Світ», який був виразником поглядів молодомузівців, писав, що вони репрезентували «відомий в інших народів напрямок декадентський, символістичний, модерністичний, естетичний – і як там його всіляко називають. Мета цього напрямку – служити Красі» [10, с. 3]. Тут вони не могли пройти повз поезію в прозі О. Вайлда, перекладаючи та публікуючи їх. Щоденник «Рідний край» (редактор – М. Яцків) надрукував поезію в прозі О. Вайлда «Артист» у перекладі Т. С. (криптонім Сидора Твердохліба).

Київський альманах «Українська хата» (1909 – 1914) об'єднав довкола себе прихильників «нового мистецтва» і поставив за мету розширити рамки української літератури та влитися в русло загальноєвропейського культурного розвитку. У цьому контексті важливо згадати про Миколу Євшана. Він не був естетом і «артистом», як М. Вороний, проте найчастіше посилався на Ф. Ніцше та О. Вайлда. Майже в усіх літературних оглядах, рецензіях та критичних статтях М. Євшана згадувалося ім'я, погляди чи цитата з творів англійського письменника [3]: «І Уайльд правду говорить ...», «... як каже Уайльд» (стаття «Боротьба генерацій і українська література»), «... такий dandy, як Уальд, стає в тюрмі найбільше «святою» людиною», «... смиритися в De Profundis», (стаття «Зигмунд Красінський»), «... коли Уайльд сказав ...» («Герман Банг, артист і чоловік (психологічна студія)»), «... як та душа в оповіданні Уайлда» (критичний огляд «Марія Конопницька»), «Колись Уайлд добре відчув потребу ...», «кличе лорд до Доріана» («Червоні маки...» Про п'єсу О. Олеся «По дорожці в казку»), «... і слухність мав Уайлд, коли протестував проти класиків» («Українсько- і Австрійсько-руські класики»), «недаром говорив Уайлд» (рецензія на поезію Миколи Голубця «Бувають хвилі»), «... знає кінець гедонізму Уайлда» (передмова до книжки А. Товкачевського «Утопія і дійсність. Збірка статей»), «в своїх «Вимислах» Оскар Уайльд називає ...» («В пугах брехні» – рецензія на п'єсу В. Винниченка «Брехня») тощо. Все це є свідченням ґрунтовного знайомства з філософією та творчістю О. Вайлда, а особливо зі збіркою есе «Intentions», що містить основні догмати його естетики. Як і Вайлд, Євшан стояв на боці літературно-критичного імпресіонізму, заклинаючи «залишити переконання за порогом мистецького храму» [3, с. 24]. Він визнає творчість не лише як «протиставлення себе всьому» (Ф. Ніцше), а і як «естетичний чи філософський гедонізм» (О. Вайлд), а звідси формулює нову роль критики: «...бачити не тільки те, що написано, але й те, що поза ним тільки починається» [4, с. 555]. Такі переконання цілком відповідають трактуванню критики Вайлда, яка є не «вираженням», а «враженням». З іншого боку, український критик, хоч і не підтримував гасел «мистецтво для мистецтва» чи чистої Краси, однак погоджується, з деякими ідеями та поглядами О. Вайлда. Вищевказані посилання також свідчать про обізнаність М. Євшана з «Портретом Доріана Грея», «De Profundis», оповіданнями та казками, незважаючи на те, що українського перекладів майже не було. Погоджується М. Євшан і з тим, що через ув'язнення та смирення О. Вайлд приходить до святості, що також є основою «символістського» міфу про нього, популярного в Росії. Орієнтуючись на західноєвропейські віяння, М. Євшан, як представник усього дискурсу «Української хати», звертається до філософії О. Вайлда, аби підтримати нові течії в українській критичній думці та в літературному процесі.

Концепція сексуальності З. Фрейда та його діяльність привертати увагу багатьох письменників *fin de siècle* і були частиною «дискурсивного вибуху навколо теми сексу, який спостерігається впродовж останніх трьох століть» [8, с. 78]. Виголошуючи свою знамениту промову в суді, О. Вайлд опирався на елінізм, погляди Платона і Сократа в контексті любові, «яка не сміє назвати свого імені». Агатангел Кримський «відчув, пережив і найсміливіше втілював у літературних формах типові європейські дискурси перелому віків – дисгармонії людської душі, її діонісійства, декадентського гедонізму, екзотичних пристрастей» [8, с. 45]. Українського орієнталіста, історика, літературознавця та фольклориста, письменника, який «чи не найбільше наближається до типу так званого модерного поета» [2, с. 69] А. Кримського, як і О. Вайлда, приваблювала стародавня Греція та погляди грецьких філософів на тему любові. А. Кримський був обізнаним із біографією скандального англійського письменника. Про це свідчать його лекції з арабської літератури, які він читав 1899 року в Лазаревському інституті в Москві. Аналізуючи творчість співця гомосексуальної любові, поета Абу-Новаса, А. Кримський згадує О. Вайлда, роз'яснюючи, що на Заході така еліністична любов карається законом, тоді як на Сході вважається нормальною та звичною. С. Павличко, досліджуючи життя і творчість А. Кримського, наводить паралелі між його романом «Андрій Лаговський» та повістю російського письменника М. Кузміна «Крылья». Основне – це «разюча схожість в аргументації головної проблеми героя і ... автора. Платонізм є аргументом Кримського на захист своїх почуттів, елінізм – аргументом Кузміна» [8, с. 115]. Зрозуміло, А. Кримський не читав твору М. Кузміна, який було написано пізніше, але, очевидно, що ознайомився з романом «Портрет Доріана Грея» англійського письменника. Беззаперечно, що й М. Кузмін добре знав роман О. Вайлда. Якщо розглядати головних героїв цих трьох творів, то можна помітити, що ними є чоловіки-естети, любителі малярства, музики, театру, поезії тощо. Герої А. Кримського та О. Вайлда є також і творцями краси: один поет та вчений, а інший – художник. Роман «Андрій Лаговський» – суто модерністський твір, один з небагатьох прикладів художньої рецепції декадансу в українській літературі – декадансу, до якого зараховують «Портрет Доріана Грея» О. Вайлда.

Ярослав Івашкевич, проживаючи в Києві, брав активну участь у дискусіях, зокрема щодо філософсько-естетичної доктрини О. Вайлда. З «Великим Естетом» його поєднувало поклоніння «чистій красі». Вайдівські мотиви знайдуть своє відображення у повісті «Зенобія. Пальмура» та романах «Місяць сходить» та «Філярій, син бухгалтера» письменника. Товариш Івашкевича – М. Недзведзький (в майбутньому – автор увертюри «Доріан Грей») був організатором мистецьких «кабаре» в Києві, де молодь читала та обговорювала новини в мистецтві та літературі.

Львівський ілюстрований тижневик «Неділя» в 1912 році в рубриці «Записки» розмістив статтю «Оскар Уайльд про літературні заробітки». Анонімний автор передає суть «невідомого листа передчасно померлого письменника Оскара Уайльда» і схвально підсумовує: «автор сих стрічок, добувши признане вже за життя, жив вправді з літератури і то незвичайно достатно, се однак зовсім не уймає правдивості його словам. Рада Уайльда, щоб письменник не базував свого існування виключно на доходах з письменства, оправдана навіть серед англійських відносин, ще більше повинна трафити до переконання молодих українських письменників!» [7, с. 8]. У цьому ж році вийшли українською поезії в прозі О. Вайлда «Мистець» та «Учень» у перекладі В. Волошина.

Літературно-науковий журнал для українських родин «Ілюстрована Україна» виходив у 1913–1914 рр. у Львові двічі на місяць. У 1913 році надрукували два українських переклади поезій в прозі О. Вайлда: «Артист» та «Той-що робив добре» (пер. І. Радиславича).

Підсумком цього етапу як сприйняття нового мистецтва, так і реценції О. Вайлда в українському просторі є стаття І. С. Нечуй-Левицького «Українська декадентщина» (1913). Український письменник і критик розкриває генезу, розвиток і поширення доктрини, яку захопили галицькі та українські письменники. Видно, що він добре обізнаний з монографією М. Нордау «Виродження» – часте цитування і повне сприйняття точки зору німецького критика щодо «модного модернізму, декадентства в усяких його складових частках: еротизмом, символізмом, еротоманією, соромітчиною і ... порнографією» [6, с. 188]. Однак, Вайлда І. С. Нечуй-Левицький зараховує до «повістярів більшої сили і вартості, ... видатних декадентських поетів» [6, с. 219], у програмі яких стоять три ґрунтових принципи: Любов, Краса і Смерть. Кількома словами він подає окремі моменти естетизму О. Вайлда: «Без художності і Краси твори не мають ніякої вартості, який не був би високий та вартісний їх зміст та їх ідеї... Усякі гріхи – це пуста річ, аби вони були обписані гарно, в усій красі. Передніше за все увір повинен бути гарний, – каже Оскар Уайльд», а також його дендизму – бунт «проти постанов та звичаїв життєвих, релігійних та полових» [6, с. 193]. А сам О. Вайлд – це «той проява, що гуляв у Лондоні по парках в убранні XVI віку з здоровецьким, як гніздо, білим коміром на шії, таки прямо каже, що естетика вище моралі». [6, с. 194]. Слідом за М. Нордау, І. С. Нечуй-Левицький вважає декадентів психічно та нервово хворими, більшість з яких «таки й справді збожеволіли, а Бодлер та Оскар Уайльд одбували висидку в тюрмі за розпутництво» [6, с. 196].

Чужорідним, як «пошесне повітря», вважає український критик декадентство в українській літературі, що з'явилося спершу в Галичині, а згодом і в Україні. Не сприймаючи західноєвропейського декадансу на українському ґрунті, І. С. Нечуй-Левицький протиставляє його «українській декадентщині», наголошуючи на головних розбіжностях, що полягали у: *чистоті мови* (застосування «гарної, чистої української мови», а не «чудернацьких слівцець», «чудних ймень» тощо, тоді як у творах представників європейського декадансу звучала переважно «центрально» (літературна) мова); *стилі* (у творах українських прозаїків немає «краси, поезії й доладності, як, наприклад, «в декадента Оскара Уайльда ... й «ґрішні» типи виложени і обмальовані і справді у красі поетичній, в формах доладних» [6, с. 213]); *масштабі та пропорційності* (у країнах Європи декаденти об'єднувалися в літурґки, зустрічалися в улюблених клубах чи кав'ярнях і стояли осторонь літературної більшості, тим самим будучи «неначе розкіш, (а) письменські збитки багатючих літератур, оригінальні і чудернацькі», і «ці збитки часом бувають і поетичні, оригінальні в своїй красі, по своїй доладності і оригінальності картин», тобто, збагачують національну літературу, тоді як у «менших і малих літературах ця декадентщина робить велику шкоду» і знижує їхню якість) [6, с. 213–14].

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, даний етап реценції свідчить про зацікавлення українських модерністів іменем, ідеями, поглядами та платформою О. Вайлда, яке проходило у вузьких літературно-мистецьких колах. Вибір творів для перекладу не був випадковим і вказує на знайомство з доробком англійського письменника. Критичні статті цього періоду, присвячені особисто О. Вайлду, його естетичній платформі чи аналізу творчості українською, невідомі. Знайомство творчої інтелігенції з творами Вайлда слова відбувалося за посередництвом оригіналів, перекладів російською, польською чи іншими європейськими мовами, а також завдяки повідомленням, критичним статтям та рецензіям із чужомовних періодичних видань, про що свідчать численні посилання та цитування О. Вайлда, які є прикладами як репродуктивної, так і продуктивної реценції О. Вайлда і його літературного доробку. На запитання, чому в Україні, на відміну від Росії, не було такої широкої дискусії навколо імені та естетичних постулатів Вайлда і його сприйняття в рамках залучення до «нового мистецтва», можна відповісти словами М. Євшана: «Взаємні їх [сучасних європейських літератур] впливи на себе стали в останні часи такі могутні, що треба з ними числитися серйозно, коли приходиться робити баланс національної літератури. Але, ... треба ствердити, що всі наші екскурсії «в Європу» були нещасливі, або схилені. Ми або губилися там цілком, або вертали назад ...» [11, с. 531]. Єдність етичного та естетичного начал в українській культурі не було подолано, і саме духовність, етика та естетика української культури (чи «філософія серця» Сковороди), виявилась основною причиною протистояння українських письменників західноєвропейському модернізму («філософії життя» Ніцше). З іншого боку, в Україні на межі XIX – XX ст. також не було таких запозятих популяризаторів О. Вайлда, як, наприклад, російські символісти в Росії, не було руху, який повністю і правильно би сприйняв риси європейського «нового мистецтва» загалом та феномен Оскара Вайлда зокрема. Більш детального вивчення вимагають дослідження ранніх перекладів українською творів Оскара Вайлда, а також присутності ідей та поглядів англійського письменника в творчості українських літераторів.

Література:

1. Деркач Г. С.: Творчість Оскара Вайлда в літературно-критичних (англійському, українському та російському) дискурсах: дис... канд. філол. наук : 10.01.05 / Деркач Галина Степанівна. – Тернопіль, 2012. – 237 с.
2. Євшан М. Агатагел Кримський / М. Євшан // Під прапором мистецтва / М. Євшан. – К., 1913. – С. 69–77.
3. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / М. Євшан : [упоряд. Н. Шумило]. – К. : Основи, 1998. – 658 с.
4. Євшан М. Суспільний і артистичний елемент творчості / М. Євшан // Українська хата. – 1911. – Кн. 11/12. – С. 55
5. Косач-Кривинюк О. Леся Українка : хронологія життя і творчості / О. Косач-Кривинюк. – Нью-Йорк : Укр. Вільна Академія наук у США, 1970. – 927 с.
6. Нечуй-Левицький І. С. Українська декадентщина / І. С. Нечуй-Левицький // Зібрання творів : у 10 т. / І. С. Нечуй-Левицький. – К., 1968. – Т. 10. – 394 с.
7. О. К. Оскар Уайльд про літературні заробітки / О. К. // Неділя. – Львів. – 1912. – Ч. 15. – С. 8.
8. Павличко С. Націоналізм, сексуальність, орієнталізм : складний світ Агатагела Кримського / С. Павличко. – К. : Основи, 2001. – 328 с.
9. Павличко С. Теорія літератури / С. Павличко ; [передмова Марії Зубрицької]. – К. : Основи, 2002. – 679 с.
10. Світ : літературно-науковий вісник. – Львів, 1907. – № 1. – 62 с.
11. Сучасна польська література і її вплив на нашу / М. Євшан // ЛНВ. – 1912. – Т. 60, Кн. 12. – С. 531.
12. Франко І. Література, її завдання й найважливіші ціхи / І. Я. Франко // Збір. творів: в 50 т. / І. Я. Франко. – К. : Наук. думка, 1986. – Т. 26. – С. 12.
13. Хоткевич Г. Літературні враження / Г. Хоткевич // ЛНВ. – 1908. – Т. 42. – С. 129–138.
14. The Reception of Oscar Wilde in Europe / Stefano-Maria Evangelista (editor) // Continuum : London University Press, 2010. – 496 p.